

Szczecin, 4 listopada 2013 r.

Stanowisko

Okręgowej Izby Radców Prawnych w Szczecinie

do Uchwały Nr 197/VIII/2013 KIRP z dnia 6 września 2013 r. w sprawie przedłożenia projektu Kodeksu Etyki Radcy Prawnego pod obrady X Krajowego Zjazdu Radców prawnych

Okręgowa Izba Radców Prawnych w Szczecinie zwraca się do X Krajowego Zjazdu Radców Prawnych **o nie uchwalenie** na najbliższym Zjeździe Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, stanowiącego projekt w brzmieniu ustalonym Uchwałą Nr 197/VIII/2013 KIRP z dnia 6 września 2013 r. Stanowisko Okręgowej Izby Radców Prawnych w Szczecinie podyktowane jest troską o właściwe ustalenie zapisów jednego z najważniejszych dla całego środowiska radców prawnych aktu normatywnego, kształtującego nie tylko odpowiedzialność zawodową, ale również wizerunek najlepszej prawniczej grupy zawodowej w Polsce.

Wobec szczególnego przebiegu prac nad projektowanym Kodeksem, należy zauważyć, że jego treść w ostatnim czasie zaczęła bardziej dzielić środowisko radcowskie niż je integrować. Kodeks w wielu aspektach wprost rewolucyjnie traktuje zachowania radców prawnych, prowadząc do rozwińca ograniczających dostępno usług, wprowadzając dodatkowe ponadustawowe obowiązki, a w niektórych aspektach wykonywania zawodu naradzając na działanie sprzeczne z obowiązującym prawem. Oczywiście dostrzegamy także wiele pozytywnych rozwińca. Rozstrzygnięcie tych wątpliwości wymaga dalszej pogłębionej pracy, analiz nie tylko prawnych, ale także społeczno-ekonomicznych, wykraczających poza środowisko radcowskie. Najlepszym przykładem może tutaj być głos sprzeciwu radców prawnych reprezentujących podmioty branży windykacyjnej i

ubezpieczeniowej [vide apel do uczestników Zjazdu sygnowany przez Polską Izbę Doradców i Pośredników Odszkodowawczych]

Wobec tych uwag, ale także szeregu innych przedstawionych w przeddzień Zjazdu, a także zapewne w trakcie Obrad, wydaje się uzasadnionym postawienie na początku Zjazdu pytania o rzetelność, merytoryczną dyskusję poruszając zagadnienia prawa i wartości. Mając na uwadze zasady rzetelności procedur Zjazdu, tak do tego gremium, należy zauważyć, że może być oczywiście forum dyskusji nad filozofią opracowania nowego Kodeksu, ale niestety nie miejscem i czasem podjęcia decyzji o nowej jego treści. Tak ważny dokument winien być odesłany do nowo wybranej Komisji ds. Etyki (ewentualnie Komisji powołanej specjalnie do stworzenia projektu nowego Kodeksu Etyki), aby mogła ona dokonać ponownej analizy w najbliższym czasie.

Należy jednocześnie zauważyć, że od uchwalenia aktualnie obowiązującego Kodeksu minęło zaledwie kilka lat (rok 2007). Ten czas pozwolił z jednej strony - poprzez działanie Okręgowych Sądów Dyscyplinarnych oraz Wyższego Sądu Dyscyplinarnego - na faktyczną weryfikację zapisanych zasad deontologicznych. A z drugiej strony nie doprowadził do ujawnienia jakichś zasadniczych luk w wartościach, które należałoby zapisać w kodeksie etyki. Uchwalenie w tych dniach nowego Kodeksu mogłoby utrwalić przedwzrost w odbiorcach usług prawnych, a dotychczasowe zasady byłyby, skoro tworzy się zupełnie nowy akt prawny. Celowym wydaje się jednak rozważenie, czy nie należy wprowadzić tylko poprawek do istniejącego aktu, akceptując te rozważania, których w kodeksie brakuje, a są wynikiem znacznego rozwoju (rozrostu) środowiska radców prawnych i pojawiających się nowych zagadnień. Szczegółowe rozważania wymagają jednak dalszej analizy merytorycznej, zwłaszcza wobec zbliżających się w nadchodzących dniach nowej kadencji władz samorządu radcowskiego. Nie traktujmy projektu Kodeksu jako pomnika zasług dla wybitnych radców prawnych przy nim pracujących, ale stwórzmy otwartą przestrzeń do dyskusji nowymi członkami naszego samorządu radców prawnych.

Wierzymy, że dogłębna ponowna analiza przecie bardzo szczegółowych zapisów może ukazać nowe zjawiska. Część pozytywnych i zwłaszcza tych negatywnych zjawisk wynikających z przyjętego przez Krajową Izbę Radców Prawnych projektu Kodeksu staramy się zaprezentować w niniejszym stanowisku.

I. Tajemnica zawodowa.

1. Projektodawca chce poszerzyć zakres informacji, które radca prawny powinien zachować dla siebie. Obecnie tajemnica ta dotyczy wszystkich okoliczności, o których radca dowiedział się w związku z wykonywaniem czynności zawodowych. Propozycja jest taka, aby poufność obejmęła także wiadomości ujawnione przez potencjalnego klienta przed zawarciem umowy z radcą, czyli np. w toku rozmowy wstępnej czy przygotowania projektu umowy o świadczenie pomocy prawnej. Projekt kodeksu etyki zakłada, że klient będzie mógł zastrzec poufność nawet tej informacji, że radca udzielił mu porady prawnej. Zdaniem autorów projektu może być to ważne w sprawach rodzinnych czy w relacjach wewnątrz spółki.

Zapis ten oceniamy pozytywnie, aczkolwiek wydaje się on nam zbyt daleko idący, skoro obecnie tajemnica ta dotyczy wszystkich okoliczności, o których radca dowiedział się w związku z wykonywaniem czynności zawodowych. Pierwsza rozmowa z Klientem, podczas której radca prawny dowiaduje się o aspektach sprawy musi być już objęta regulacją tajemnicy zawodowej i to takiej, która nie powinna być ujawniana.

2. W projekcie znajduje się jednak również zapis uchylający bezwzględnie poufność. Zgodnie z nim radca, w celu ochrony swoich praw, będzie mógł ujawnić tajemnicę zawodową organom prowadzącym postępowanie, np. w sytuacji, gdy przeciwko niemu prowadzone jest postępowanie groźące zastosowaniem sankcji karnych, administracyjnych lub dyscyplinarnych.

Tutaj nasze stanowisko jest wyraźnie przeciwne. Do wiadomości przedstawicieli naszej Izby zgromadzone w czasie posiedzenia OSD i WSD

ka e zwróci uwag na stanowisko S du Najwy szego, wyra one w postanowieniu SDI 32/12 z dnia 15 listopada 2012 r. Nakaz zachowania tajemnicy zawodowej przez radc prawnego stanowi jego powinno zawodow i nie ma on prawa, bez zwolnienia s du powszechnego, dysponowa swoj wiedz potrzeb n organom procesowym. (postanowienie SN z dnia 15 listopada 2012 r., SDI 32/12). [Å] pTajemnica zawodowa radcy prawnego stanowi dobro samo w sobie, jako element prawidłowego w wykonywania tej profesji. [Å] dotyczy to tak e innych post powa , w których byby on [radca prawny] powoûywany na wiadka. Tajemnica, o której tutaj mowa, obejmuje wszystko, o czym radca prawny dowiedzia si w zwi zku z udzielaniem pomocy prawnej. Podkre la si tak e, e w zwi zku z powy szym tre art. 180 §2 k.p.k. stanowi swoisty wyôm od generalnej zasady, akcentuj cej bezwzgl dny zakaz naruszania tajemnicy zawodowej. Jak trafnie wskazaû S d Apelacyjny w Krakowie, pzwolnienie z tajemnicy jest wyj tkiem od zasady mo no ci odmówienia zezna . Korzystanie z wyj tku powinno by uzasadnione, a wyj tku nie mo na dowolnie rozszerza .Î Zasada ta, wyra ona w paremii *exceptiones non sunt extendendae*, znajduje tak e szerokie poparcie w doktrynie (por. M. Zieli ski, O. Bogucki, A. Chodu , S. Czepita, B. Kanarek, A. Munczewski, *Zintegrowanie polskich koncepcji wykâadni prawa, Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny*, rok LXXI, zeszyt 4, 2009, s.32).

- 3) Gdyby jednak Zjazd postanowił procedowa , pomijaj c powy sz uwag , to w swym stanowisku zgÿaszamy dalsze uwagi o charakterze merytorycznym, niweluj ce oczywiste niedokÿadno ci innych zapisów dotycz cych tajemnicy zawodowej. I tak:

a) Art. 18 ust 1 projektu Kodeksu przewiduje zapis:

1. Radca prawny, przeciwko któremu prowadzone jest post powanie gro ce zastosowaniem sankcji karnych, administracyjnych lub dyscyplinarnych, mo e ujawni organom prowadz cym post powanie informacje i dokumenty obj te tajemnic zawodow tylko w zakresie, w jakim jest to niezb dne dla ochrony jego praw.

Uyte w ust. 1 propozycji sformuowanie radca prawny przeciwko któremu prowadzone jest post powanie oznaczałoby, że w post powaniu karnym lub dyscyplinarnym radca prawny mógłby ujawnić informacje objęte tajemnicą zawodową dopiero w fazie post powania in personam, tzn. po wydaniu postanowienia o przedstawieniu radcy prawnemu zarzutów. Do tego bowiem momentu post powanie karne lub dyscyplinarne toczy się w sprawie (faza in rem), a nie przeciwko osobie. O ile rozwiązanie takie w post powaniu karnym może być uznane za zasadne, to w post powaniu dyscyplinarnym nasuwa uzasadnione wątpliwości. Post powanie dyscyplinarne najczęściej inicjowane jest na skutek skargi (lub sygnalizacji) dotyczącej post powania konkretnego radcy prawnego. Radca prawny, którego dotyczy skarga/sygnalizacja jest zatem od początku post powania potencjalnym obwinionym, jednak nie ma tego przymiotu, a do momentu przedstawienia mu zarzutów. Do tego czasu post powanie dyscyplinarne toczy się w sprawie (faza in rem). Dopiero z chwilą wydania przez rzecznika dyscyplinarnego postanowienia o przedstawieniu zarzutów radca prawny staje się obwinionym i dopiero z tej chwili post powanie dyscyplinarne toczy się przeciwko niemu (faza in personam). Proponowana regulacja sprawiłaby, że radca prawny na którego post powanie zostało skierowane skarga/sygnalizacja nie mógłby skorzystać z prawa do ujawnienia informacji objętych tajemnicą zawodową :

- w ramach wyjaśnień pisemnych, do których skierowanie jest wzywany przez rzecznika dyscyplinarnego w toku tzw. czynności sprawdzających podejmowanych na podstawie art. 307 kpk (tzn. przed podjęciem przez rzecznika decyzji o odmowie wszczęcia dochodzenia albo o wszczęciu dochodzenia),
- w toku dochodzenia dyscyplinarnego, podczas którego, dopóki toczy się ono w sprawie, a nie przeciwko osobie, radca prawny może być i najczęściej jest przesłuchiwany w charakterze świadka.

Oznaczałoby to de facto konieczność wydawania w każdej sprawie dyscyplinarnej postanowienia o wszczęciu dochodzenia, a następnie postanowienia o przedstawieniu zarzutów i przesłuchiwania radcy

prawnego w charakterze obwinionego – dopiero wtedy bowiem radca prawny mógłby ujawnić informacje objęte tajemnicą zawodową.

W związku z powyższym uzasadnione wydaje się dokonanie stosownej modyfikacji ww. propozycji zmiany np. poprzez pozostawienie w ust. 1 regulacji dotyczącej postępowania karnego i poprzez odrębne regulacje dotyczące postępowania dyscyplinarnego, a być może także postępowania wizytacyjnego, które zostały w propozycji w ogóle pominięte. Regulacja taka powinna zmierzać w kierunku możliwości ujawnienia informacji objętych tajemnicą zawodową na każdym etapie postępowania dyscyplinarnego lub wizytacyjnego, jeżeli postępowanie to dotyczy danego radcy prawnego.

b) Art. 18 ust 3 projektu Kodeksu przewiduje zapis:

3. Radca prawny, wykonując wynikające z Kodeksu obowiązki wobec realizującego ustawowe zadania samorządu radców prawnych, a w szczególności korzystając z prawa do zjawienia wyjątkowego, uprawniony jest do ujawniania w niezbędnym zakresie okoliczności objętych tajemnicą zawodową

Ujęte w ust. 3 propozycji zapisu art. 18 sformułowanie „radca prawny wykonując wynikające z Kodeksu obowiązki wobec organu samorządu zawodowego” oznaczałoby, że uprawnienie do ujawnienia w niezbędnym zakresie okoliczności objętych tajemnicą zawodową, nie przysługiwałoby radcy prawnemu wykonującemu obowiązki wobec osób sprawujących funkcje w samorządzie, a nie będących jego organami (rzecznik dyscyplinarny i jego zastępcy, dziekan i wicedziekan, wizytatorzy). W tym miejscu proponujemy zapis, który pozwalałby na ujawnienie w powyższym zakresie informacji objętych tajemnicą zawodową: „Rzecznikowi dyscyplinarnemu lub jego zastępcy, sędziemu dyscyplinarnemu, dziekanowi lub wicedziekanowi rady okręgowej izby radców prawnych oraz radcom prawnym przez niego wskazanym (w tym ostatnim przypadku chodzi o członków zespołu wizytatorów, których do konkretnego postępowania wyznacza dziekan lub wicedziekan). Wydaje się, że podobne rozwiązanie powinno zostać zastosowane także obecnie.

c) art. 26

Radca prawny obowiązany jest zabezpieczyć przed niepowołanym ujawnieniem wszelkie informacje objęte tajemnicą zawodową, niezależnie od ich formy i sposobu utrwalenia. Dokumenty i nośniki zawierające informacje poufne należy przechowywać w sposób chroniący je przed zniszczeniem, zniekształceniem lub zaginięciem. Dokumenty i nośniki przechowywane w formie elektronicznej powinny być objęte odpowiednią kontrolą dostępu oraz zabezpieczeniem systemu przed zakłóceniem działania, uzyskaniem nieuprawnionego dostępu lub utratą danych. Radca prawny powinien kontrolować dostęp osób współpracujących do takich dokumentów i nośników.

Obowiązkiem radcy jest także jak najlepiej zabezpieczyć przed niepowołanym ujawnieniem wszelkie informacje objęte tajemnicą zawodową. Dokumenty i nośniki zawierające treści poufne powinien przechowywać w sposób uniemożliwiający ich zniszczenie, zniekształcenie lub zaginięcie. Dokumenty w formie elektronicznej mają być objęte kontrolą dostępu, a system informatyczny zabezpieczony przed zakłóceniem działania lub utratą danych. Radca, który w komunikacji z klientem używa środków przekazu nie gwarantujących zachowania poufności, jest także zobowiązany poinformować go o tym. Zapisy powyższe oceniamy pozytywnie, jednak sugerujemy dodanie zapisu, który ułagodzi bezwzględny charakter przepisu, poprzez dodanie sformułowania, że Dokumenty i nośniki przechowywane w formie elektronicznej powinny być objęte . **w miarę możliwości** - odpowiednią kontrolą dostępu oraz zabezpieczeniem systemu przed zakłóceniem działania, uzyskaniem nieuprawnionego dostępu lub utratą danych.

II. Zająć nie dopuszczalne. Konflikt interesów

1. Art. 29 ust 2 i 3

2. Radca prawny nie powinien brać udziału lub pomagać osobom trzecim w świadczeniu przez nie pomocy prawnej w celu zarobkowym ó w sposób niejawnym dla klienta (w szczególności w charakterze osoby uczającej nazwiska, cichego wspólnika lub pomocnika).
3. Radca prawny nie może brać udziału lub pomagać (w szczególności poprzez przyjmowanie lub wykonywanie zleceń) w świadczeniu pomocy prawnej na rzecz klientów osób trzecich, które świadczy swoim klientom pomoc prawną w celach zarobkowych, jeżeli osoby te nie działają zgodnie z ustawą o radcach prawnych w zakresie odnoszącym się do form wykonywania zawodu radcy prawnego i przedmiotu ich działalności.

Zgłaszamy zastrzeżenia do powyższych zapisów wskazując, że wyrażenie wpłynęło na rynek świadczonych usług, ograniczając dostęp do usług wielu radcom prawnym, dzięki wykonującym pracę na zlecenie firm windykacyjnych, odszkodowawczych, brokerów ubezpieczeniowych etc. Tworzy się niebezpieczny precedens zamykania się na prawa rynku. Wobec nieuzyskania przekonującej argumentacji w tym zakresie wskazuje się Zjazdowi o odstąpieniu od przyjęcia powyższych zapisów.

2. Art. 31 projektu Kodeksu

Propozycja zapisu całego artykułu pomija zapis obecnego art. 22 ust. 1 lit. f – w zakresie w jakim zakazuje on prowadzenia sprawy i udzielenia w jakiegokolwiek formie pomocy prawnej przez radcę prawnego, jeżeli złożył w tej sprawie zeznanie jako świadek. W objaśnieniach do proponowanych zmian, w pkt 3, wskazano, że utrzymuje się zawarte w art. 22 Kodeksu wyliczenie konkretnych sytuacji. Z niewiadomych przyczyn w propozycji pominięto ww. zakaz, co wydaje się nieuzasadnione.

3. Art. 33 projektu Kodeksu

1. Radcy prawnemu nie wolno doradzać :

- a) klientowi, którego interesy są sprzeczne z interesami innego klienta w tej samej sprawie lub w sprawie z nim związanej;
- b) klientowi, jeżeli jego interesy są sprzeczne w tej samej sprawie lub w sprawie z nim związanej z interesami osoby, na rzecz której radca prawny uprzednio wykonywał czynnośc zawodowe.

2. Zakazy doradzania, o których mowa w ust. 1, nie obowiązują, jeżeli klient lub klienci oraz osoby, na rzecz których radca prawny uprzednio wykonywał czynnośc zawodowe, wyrazili na takie działanie zgodę.

3. Zgoda powinna być wyrażona na piśmie, po uprzednim pisemnym poinformowaniu przez radcę prawnego klienta lub klientów oraz osób, na rzecz których radca prawny uprzednio wykonywał czynnośc zawodowe, o okolicznościach stanowiących istotę konfliktu interesów i jego źródle, skutkach

proponowanego działania, ryzyku z tym związanym, a także o możliwościach budowanych przez tak zgodnych działaniach alternatywnych.

Zgodnie z obowiązującymi generalnymi regulacjami, radcy nie wolno doradzać ani reprezentować klienta, którego interesy w tej samej sprawie lub z nią związane, są sprzeczne z interesami osób, na rzecz których radca wykonuje usługi lub świadczy usługi. Ten zakaz może być uchylony tylko wola obu klientów - według projektu ich zgoda wyrażona radcy na piśmie. Przy czym projekt przewiduje, iż ta aprobata klienta, inaczej niż w obowiązującym kodeksie, odnosiłaby się do doradzania. Do zastąpienia procesowego znalazłoby zastosowanie tylko zasada tzw. "ściśkich murów". Proponuje się dwa sposoby uregulowania rozwikłania konfliktu interesów w sytuacjach wykonywania zawodu w spółkach radcowskich. Pierwszy (tzw. przypisanie konfliktu) obowiązuje dzisiaj w kodeksie etycznym - to powstrzymanie się od działania radcy prowadzącego sprawę, radców z nim współdziałających oraz pozostałych. Drugi to nowa propozycja, mniej rygorystyczna, zgodna z koncepcją "ściśkich murów". Polegałaby na przyjęciu w spółce wewnętrznej polityki unikania konfliktów interesów. Byłoby to podpisane przez wszystkich radców porozumienie określające procedury ustalania istnienia lub ryzyka wystąpienia konfliktu interesów, a także sposób postępowania w takiej sytuacji.

Za tym drugim wariantem opowiada się KRRP i jest to zgodne ze stanowiskiem OIRP w Szczecinie.

Jeżeli w spółce konflikt interesów dotyczyłby jednego z radców, inny z tej spółki mógłby go zastąpić w obsłudze klienta, którego interesy pozostają w konflikcie, jeżeli nie miał w tej sprawie dostępu do dokumentów objętych tajemnicą zawodową lub zawierających wiedzę dającą klientowi nieuzasadnioną przewagę oraz nie kontaktuje się z osobami, które mają wgląd w te materiały.

III. Stosunki radcy prawnego z samorz dem.

Radca prawny obowi zany jest opłaca w terminie skłádki czônkowskie, skłádki na ubezpieczenie od odpowiedzialno ci cywilnej oraz inne nale no ci na rzecz samorz du radców prawnych. Poza skłádkami czônkowskimi istniej tak e inne nale no ci, które winny by terminowo uiszczane do OIRP, takie jak: skłádki na ubezpieczenie OC, opłaty za szkolenia, kary pieni ne i koszty post powania dyscyplinarnego najõ one prawomocnym orzeczeniem s du dyscyplinarnego, opłaty za odbywanie aplikacji radcowskiej. Nieuj cie obowi zku uiszczania ww. nale no ci w ród obowi zków radcy prawnego/aplikanta wobec samorz du jest bõ dem, skutkuj cym konsekwencjami w postaci zalegania przez radców prawnych i aplikantów z ich uiszczaniem oraz istotnymi problemami przy próbach poci gni cia radców prawnych do odpowiedzialno ci dyscyplinarnej za tego rodzaju naganne post powanie.

Powy szy zapis jest przykłádem faktycznej współpracy zgłaszaj cych uzasadnione postulaty radców prawnych, rzeczników dyscyplinarnych, s dziów s dów dyscyplinarnych. Pokazuje konkretno i rzeczowo zapisów.

Podsumowuj c, przedstawiony projekt :

- jest zbyt rozbudowany , zawiera wiele powtórze i zb dnej kazuistyki
- zawiera zwroty i okre lenia, które nie wyst puj w Ustawie o radcach prawnych lub s z ni sprzeczne
- napisany jest j zykiem znacznie odbiegaj cym od j zyka prawniczego,
- zawiera bardzo rygorystyczne uregulowania, niekorzystne dla radców prawnych,
- zawiera uregulowania, które nie powinny si znale w kodeksie etyki.

W ocenie OIRP w Szczecinie w kodeksie etyki winny si znale postanowienia, których wykonania mo na stosuj c ten akt wymaga i egzekwowa . Jak radca mo e odpowiada za to, aby nikt mu nie groziõ (vide: art. 8 ust 2. projektu). Je eli radca prawny mo e korzysta z pãtnego po rednictwa, to dlaczego nie mo e przyjmowa zlece od firm odszkodowawczych (vide art. 29 ust 2 i 3). Wydaje si wobec

dzisiejszej regulacji kodeksu projektowana zmiana określona w art.40 i nast. w tak rozbudowanej, kazuistycznej formie. Ustawa o radcach prawnych w przepisach art. 1 . 4 określa zasady wykonywania zawodu i działania samorządu, nie nakładając na radców prawnych obowiązku peñnienia **szczególnej misji społecznej** ani **ochrony Pczółwieka i obywatela+**, ani tak e obowiązku zapewnienia **gwarancji praw i wolno ci obywatelskich**. Tymczasem ten ostatni zwrot występuje w kilku projektowanych jednostkach redakcyjnych Kodeksu (np. art. 10). Ustawa w odró nieniu od projektu (art. 7) nie odsyła do ogólnych zasad moralnych. Bo gdzie jest katalog tych zasad i jak egzekwować ich przestrzeganie przez s du dyscyplinarne. To wa ne w kontek cie projektowanych zmian sprzej cia+ s downictwa dyscyplinarnego do s dów powszechnych. Czy chcemy mieć kontrol i wpływ na wykonywanie zawodu, czy te pozwolimy orzeka funkcjonariuszom Pa stwa w sprawach dotycz ych realizacji zawodu radcy prawnego. Ustawa nie czyni nas odpowiedzialnymi za wolno ci obywatelskie ani funkcjonowanie sadów, a sami w kodeksie etyki określamy te zasady i obowiązki (art. 8 projektu)

I w ko cu Radca prawny powinien stosować si e czyli przestrzegać wszystkich uchwał Samorządu a niewskazanych w art. 68 ust.2 projektu.

Reasumując aktualnie obowiązujący Kodeks Etyki Radcy Prawnego jest bez porównania lepszy stylistycznie, gramatycznie i merytorycznie od przedjonego projektu. Dlatego zdaniem szczeci skiego rodowiska radców prawnych - nale y go pozostawić do czasu opracowania nowej wersji kodeksu etyki.

Del. Alicja Kujawa

Del. Izabela Piskor

Del. Przemysław Mijał

Del. Bogusława Przyby

Del. Stefan Mazurkiewicz